

3. De katholieke en christendemocratische partijen⁽¹⁾

Peter Heyrman

3.1. Bibliografie

- BEAUFAYS (J.). *Les partis catholiques en Belgique et aux Pays-Bas 1918-1958*. Brussel, 1973.
- BILLIET (J.), ed. *Tussen bescherming en verovering. Sociologen en historici over zuilvorming*. Leuven, 1988.
- DE DONDER (J.). *Het levend geweten. 40 jaar CVP-jongeren in Vlaanderen*. Antwerpen, 1991.
- DE MAEYER (J.). *Arthur Verhaegen, 1847-1917. De rode baron*. Leuven, 1994.
- DE MAEYER (J.), VAN MOLLE (L.), eds. *Joris Helleputte (1852-1925), architect en politicus. Deel I. Biografie*. Leuven, 1998.
- DE SMAELE (H.). *Rechts Vlaanderen. Religie en stemgedrag in negentiende-eeuws België*. Leuven, 2009.
- DEWACHTER (W.), DUMONT (G.-H.), DUMOULIN (M.), GERARD (E.), LAMBERTS (E.), MABILLE (X.), VAN DEN WIJNGAERT (M.), eds. *Tussen Staat en Maatschappij. Christen-democratie in België (1945-1995)*. Tielt, 1995.
- GERARD (E.). *De katholieke partij in crisis. Partijpolitiek leven in België (1918-1940)*. Leuven, 1985.
- GERARD (E.). *Documenten over de katholieke partijorganisatie in België. Documents relatifs à l'organisation du parti catholique belge (1920-1922, 1931-1933)*. Leuven, 1981.
- GERARD (E.), VAN DEN WIJNGAERT (M.). *In het teken van de regenboog. Geschiedenis van de katholieke partij en van de Christelijke Volkspartij*. Antwerpen-Amsterdam, 1976.
- KWANTEN (G.). *August-Edmond De Schryver 1898-1991. Politieke biografie van een gentleman-staatsman*. Leuven, 2001.
- LAMBERTS (E.), ed. *Christian Democracy in the European Union (1945/1995)*. Leuven, 1997.
- LAMBERTS (E.), ed. *De kruistocht tegen het liberalisme. Facetten van het ultramontanisme in België in de negentiende eeuw*. Leuven, 1984.
- SIMON (A.). *Le parti catholique belge 1830-1945*. Brussel, 1958.
- SMITS (J.). Les "standen" dans les partis sociaux-chrétiens, in *CH CRISP*, 1986, nrs. 1134-1135.
- SOETE (J.-L.). *Structures et organisations de base du parti catholique en Belgique (1863-1884)*. Louvain-la-Neuve, 1996.
- VANDEPUTTE (R.). *De Christelijke Volkspartij 1944-1988. Wezen en ontwikkeling*. Brussel, 1991.
- VAN HECKE (S.), GERARD (E.), eds. *Christian Democratic Parties in Europe since the End of the Cold War*. Leuven, 2004.

(1) Met medewerking van Henk De Smaele, Jan De Maeyer, Godfried Kwanten, Luc Schokkaert en Luc Vints.

WILS (L.). De katholieke partij in de 19^e eeuw: organisatie, programma en aanhang, in LAMBERTS (E.), LORY (J.), eds. *1884: un tournant politique en Belgique. De machtswisseling van 1884 in België*. Brussel, 1986, p. 69-95.

Veel basisgegevens m.b.t. de katholieke en christendemocratische partijen vindt de onderzoeker in de contextuele databank ODIS (www.odis.be). Daar worden ook de belangrijkste archieven en gepubliceerde bronnen (periodieken, reeksen) toegelicht.

3.2. *Historisch overzicht*

Van bij de onafhankelijkheid vormden de katholieken lokale kiescomités waarin, vooral op het platteland, de plaatselijke notabelen en clerus vaak de eerste viool speelden. Van enige coördinatie of overkoepeling was er evenwel geen sprake. Pas in 1858 werd een eerste centraal orgaan gevormd, de *Association Constitutionnelle Conservatrice de Belgique*. Haar invloed zou echter het Brusselsse arrondissement niet overstijgen. Mede als reactie op de electorale successen van de liberale partij kwam in 1865 een echte bundeling van kiesverenigingen tot stand, de *Fédération des Associations Constitutionnelles et Conservatrices*. Inmiddels waren er in de jaren 1850-1860 diverse katholieke kringen ontstaan. Zij ontplooiden vooral sociaalculturele initiatieven, maar boden gaandeweg tijdens de electorale campagnes ook aanzienlijke propagandadiensten en groeiden zo uit tot centra van politieke actie. In 1868 kwam het tot een bundeling in de *Fédération des Cercles Catholiques*. De twee overkoepelende organisaties gingen in 1879 samen in één *Fédération des Cercles Catholiques et des Associations Conservatrices*. Maar pas in 1884 slaagde de nieuwe voorzitter Charles Woeste erin dit verbond wat leven in te blazen. In 1888 werd de *Fédération des Cercles* versterkt door de opslorping van de *Nationale Unie voor het Herstel der Grieven*, een democratische programmabeweging. Tot na de Eerste Wereldoorlog hadden de lokale (conservatieve) katholieke kiesverenigingen en kringen in belangrijke mate het monopolie. De in 1890 opgerichte Belgische Boerenbond zou pas na de Eerste Wereldoorlog een politieke rol gaan spelen. De *Belgische Volksbond* (1891) (zie het hoofdstuk over het ACW) daarentegen eiste wel dat er gemengde lijsten werden gevormd. Vooral na de wijzigingen aan de kieswetgeving in 1893 en 1899 konden lokale christendemocratische kandidaten bij de plaatselijke katholieke kiesverenigingen verkiesbare plaatsen afdwingen.

Na de invoering van het Algemeen Enkelvoudig Stemrecht in 1919 drongen de christelijke arbeidersbeweging en de Boerenbond aan op een grondige hervorming van de katholieke partij. Zo kwam op 19 augustus 1921 het *Katholiek Verbond van België / Union Catholique Belge* (doorgaans Katholieke Unie genoemd) tot stand. Het vormde een federatie van vier organisaties ("standen") die elkaars politieke zelfstandigheid in specifieke aangelegenheden erkenden doch die de algemeen katholieke belangen toevertrouwden aan een paritair samengesteld comité. Naast de Boerenbond, het ACW (zie het desbetreffende hoofdstuk in dit boek) en de Federatie van Kringen, trad ook de pas gestichte Christelijke Landsbond van de Belgische Middenstand toe (zie het hoofdstuk over de middenstandsorganisaties). In de marge opereerde als drukkingsgroep nog de *Katholieke Vlaamse Landsbond* (KVL), in 1919 door Frans Van Cauwelaert gevormd met als doel de arron-

dissementele katholieke Vlaamse (kiezers)bonden te overkoepelen. De Federatie van Kringen, de spreekbuis van de behoudsgezinde Franssprekende burgerij, gaf slechts met tegenzin terrein prijs. De boeren-, middenstands- en arbeidersorganisaties in Wallonië waren veel minder goed ontwikkeld dan hun Vlaamse tegenhangers, zodat de Federatie van Kringen er de politieke vertegenwoordiging in vele gevallen kon blijven monopoliseren. Die asymmetrie tussen Noord en Zuid verlamde de werking van de Katholieke Unie. Ze bleek niet meer dan een centraal comité waar de verbrokkelde katholieke krachten elkaar op nationaal vlak konden vinden. Gaandeweg werden in de algemene vergadering van de Katholieke Unie, naast de vertegenwoordigers van de “standen”, ook afgevaardigden van de verschillende arrondissementen opgenomen. Maar de diverse hervormingspogingen brachten geen soelaas. De katholieke verkiezingsnederlaag in 1936 genereerde een schokeffect. De Katholieke Unie werd in oktober 1936 ontbonden. Het nieuwe *Blok der Katholieken van België* / *Bloc Catholique Belge* overkoepelde een afzonderlijke *Katholieke Vlaamse Volkspartij* (KVV) en de *Parti Catholique Social* (PCS). De Federatie van Kringen werd niet meer erkend als politieke vereniging.

De architecten van de in 1945 gestichte *Christelijke Volkspartij* / *Parti Social Chrétien* (CVP / PSC) tekenden een niet-confessionele programmapartij uit. Die stelde zich open voor alle Belgen die de christelijke fundamenteën van de Westerse samenleving erkenden. De CVP / PSC wenste ook een moderne ledenpartij te zijn. Niettemin bleven de “standen” een zekere invloed uitoefenen. Herinneren we in dit verband aan de rol van de Contactcommissie tijdens de koningskwestie, aan de werking van het Nationaal Comité voor Vrijheid en Democratie gedurende de schoolstrijd en aan het functioneren van de zogenaamde Agendacommissie. Met de federalistische structuur van 1936 werd gebroken: de CVP / PSC was een eenheidspartij. Als gevolg van de communautaire tegenstellingen brokkelde het unitaire karakter van de partij in de loop van de jaren 1960 wel af. Na de kwestie “Leuven” traden beide vleugels tijdens de verkiezingsstrijd van 1968 op als afzonderlijke partijen. In 1969 hielden ze aparte congressen. De functie van nationale CVP / PSC-voorzitter verdween toen Robert Houben op 24 november 1972 uit die functie ontslag nam. Er bleef wel een overlegcomité tussen beide partijen bestaan (Vast Politiek Overlegcomité, later Praesidium). De gezamenlijke studiedienst CEPESS (Centrum voor Politieke, Economische en Sociale Studies / Centre d’Etudes Politiques, Economiques et Sociales) vormde tot 2002 ook een bindmiddel.

De verkiezingen van november 1971 brachten binnen de CVP een nieuwe generatie op de voorgrond. Wilfried Martens zou na zijn verkiezing tot partijvoorzitter in het voorjaar van 1972 een grondige hervorming van de partijwerking doorvoeren. Het lidmaatschap werd aantrekkelijker gemaakt. De samenstelling van de arrondissementele en nationale congressen werd verruimd. Tegelijkertijd werd de werking van het nationaal partijsecretariaat gemoderniseerd en kreeg het nationaal partijbestuur meer bevoegdheden. De partij stimuleerde de ledenwerving en de afdelingswerking, onder meer door de versnelde uitbouw van het in 1965 opgerichte Instituut voor Politieke Vorming. IPOVO (nu DINAMO) organiseerde onder meer “Open Partijdagen”, waarop ook niet-leden werden uitgenodigd. Uit zo’n manifestatie (Sint-Niklaas, 1974) onder het thema “Vrouw en

Maatschappij” groeide de gelijknamige werkgroep. De electorale opgang van de CVP tijdens de jaren 1970 werd bruusk beëindigd met de verkiezingsnederlaag van november 1981. Een werkgroep onder de leiding van senator Bob Gijs wees onder meer op het grote gewicht van politieke mandatarissen in het Nationaal Partijbureau en op de tweestrijd in de partijtop tussen Wilfried Martens en Leo Tindemans (voorzitter in 1979-1981). Onder de voorzitters Frank Swaelen (1981-1988) en Herman Van Rompuy (1988-1993) bleven de structuren grotendeels ongewijzigd. De herwerkte statuten van 1989 wilden aan de partij een opener en democratischer structuur geven. Ondertussen evolueerde zij ook naar een grotere autonomie tegenover de sociale organisaties. Dat neemt niet weg dat de standen hun invloed behielden op de samenstelling van de kandidatenlijsten, dit vooral op arrondissementeel vlak. Na de verkiezingen van november 1991 kwam de wil tot vernieuwing van de partijstructuren nogmaals in een stroomversnelling. De toegang tot bestuursfuncties in de partij werd opengegooid. De in september 1993 verkozen voorzitter Johan Van Hecke trok mensen aan vanuit de culturele wereld en de nieuwe sociale bewegingen teneinde het inhoudelijke debat in de partij te verruimen. Hij werd in 1996 opgevolgd door Marc Van Peel. Onder partijvoorzitter Stefaan De Clerck werd de partij vanaf oktober 1999 grondig vernieuwd. In 2001 volgde een naamswijziging naar *Christen-Democratisch en Vlaams* (CD&V).

Na de scheuring tussen CVP en PSC in 1968 werd het profiel van de nieuwe PSC in belangrijke mate geboetseerd door de zogenaamde “Werkgroep der XXV” die in maart 1969 was opgericht onder leiding van Léon Remacle. Zij hield een pleidooi voor een christelijke, vooruitgangsgerichte volkspartij met een doorzichtige structuur en actief op zowel gewestelijk, nationaal als internationaal vlak. Léon Servais, tevoren de Waalse vleugelvoorzitter van de CVP / PSC werd in 1970 verkozen tot voorzitter van de nieuwe partij. De feitelijke leiding van de partij werd in 1970-1972 echter waargenomen door een zogenaamd Directorium onder leiding van Charles Hanin. Servais werd in 1972 opgevolgd door de jonge Charles-Ferdinand Nothomb. Die werd in de daaropvolgende jaren enkele malen vervangen door Georges Gramme, maar verliet de functie pas in 1979. Een commissie ontwierp in 1974 nieuwe statuten voor de partij. De partijcongressen te Marche (1980) en Louvain-la-Neuve (1993) wijzigden de samenstelling van het partijbestuur (Comité Directeur). Nothombs opvolgers Charles Hanin (1979) en Paul Vanden Boeynants (1979-1981) werden bijgestaan door twee politieke secretarissen, met name Melchior Wathelet en Philippe Maystadt. Na de verkiezingen van 1981 werd Gérard Deprez verkozen tot voorzitter. De tegenstellingen tussen de standen kwamen in de PSC explicieter aan bod dan in de CVP. De Mouvement Ouvrier Chrétien vroeg het Directorium van de partij in 1972 een structuur te ontwikkelen voor haar arbeiders-militanten. De stichting van de *Démocratie Chrétienne* (DC) lokte echter een soortgelijke vraag uit bij de vertegenwoordigers van middenstand en kaderleden. In 1972 werd daarom een *Centre Politique des Indépendants et des Cadres* (CEPIC) opgericht. Het CEPIC was in zekere zin de erfgenaam van de *Mouvement des Indépendants et Cadres* (MIC) die Jean-Pierre de Crayencourt en André Saint-Rémy in 1955 hadden opgericht. DC en CEPIC waren opgericht als politieke “bezinnings-” en drukkingsgroepen. Zij erkenden de PSC als hun bevoorrechte (maar niet exclusieve) politieke gesprekspartner. Buiten de families telde de PSC ook een (beperkt) aantal standenloze mandatarissen. In de

aanloop naar de verkiezingsnederlaag van 1981 bereikten de spanningen tussen de “families” in de PSC een hoogtepunt. Diverse CEPIC-parlementsleden verlieten de partij en vormden een *Rassemblement du Centre Social Chrétien*. Het CEPIC vormde zich om tot een onafhankelijk *Centre Politique Indépendant Chrétien* en een politieke partij (*Parti Libéral Chrétien*), die later zou worden opgeslorpt door de PRL. De in 1981 verkozen PSC-voorzitter Gérard Deprez heeft het “tendensrecht” binnen de partij duidelijk aan banden gelegd. Maar de tweeledigheid bleef wel bestaan. Onder zijn opvolger Charles-Ferdinand Nothomb (1994-1998) kwamen de spanningen tussen de burgers- en arbeidersvleugel opnieuw duidelijk tot uiting. Gérard Deprez vormde in 1997-1998 een nieuwe politieke beweging, de *Mouvement des Citoyens pour le Changement* (MCC) die gradueel opging in de MR. Om de middelpuntvliedende krachten binnen de partij een halt toe te roepen, werd Philippe Maystadt in 1998 tot voorzitter verkozen. Onder leiding van Joëlle Milquet, voorzitter sinds oktober 1999, werd de PSC in mei 2002 omgevormd tot het *centre démocrate Humaniste*. Het cdH belijdt een “humanisme démocratique, inspiré du courant personnaliste hérité notamment de l’humanisme chrétien”. De afgescheurde *Parti des Chrétiens Démocrates Francophones* (CDF) doopte zich in juni 2007 om tot *Chrétiens Démocrates Fédéraux*.

3.3. Archieven

Tenzij anders vermeld, worden al de vermelde archiefbestanden bewaard in het KADOC.

3.3.1. Voor de stichting van CVP / PSC

1. *Verslagboeken Association Constitutionnelle Conservatrice de Bruxelles, 1859-1908: Séminaire d’Histoire Contemporaine* (ULB). Het archief van de Federatie van Kringen blijkt in 1939 door brand te zijn vernietigd. Zie hiervoor:

LEBLICQ (Y.). Les premières interventions de l’Association Constitutionnelle Conservatrice de Bruxelles dans les luttes électorales de la capitale (1863-1868), in *BTNG*, 1978, p. 215.

2. *Louis Delvaux (1895-1976) met inbegrip van het archief van het Katholiek Verbond van België, 1921-1946*. Louis Delvaux (1895-1976), een beschermeling van Joris Helleputte, was secretaris van het Katholiek Verbond van België van 1921 tot de ontbinding in 1936. Tot januari 1934 had de Unie geen centraal secretariaat en bewaarde Delvaux het organisatiearchief zelf. Het is vrij volledig wat betreft de verslagen van de Hoofdraad, de arbitrages (inzake conflicten tussen de “standen”), de Algemene Vergaderingen en de Studiecommissies. Verder vindt men er dossiers over de partij in het arrondissement Nijvel (teruggaand tot 1925), het Katholiek Congres van Mechelen (1936), wat parlementaire en documentatiedossiers. Zie hiervoor:

GERARD (E.), VERHOOGEN (J.). *Inventaris van de papieren van Louis Delvaux (1895-1976) met inbegrip van het archief van het Katholiek Verbond van België 1921-1936*. Leuven, 1981.

3. *Katholieke Partij / Christelijke Volkspartij (CVP)-arrondissement Antwerpen, 1890-1980*. Ondanks enkele lacunes is het een van de meest volledige regionale archieven van de Katholieke Partij. De bundels uit het interbellum hebben bijna uitsluitend betrekking op het bestuur en de organisatie van de Vlaams-democratische vleugel. De werking van de conservatieve vleugel en de verschillende standen komt eerder zijdelings aan bod. De overgedragen affichecollectie (ruimer dan Antwerpen) is bijzonder interessant. Naast enkele thematische documentatiedossiers bevat het ook chronologisch gerangschikte bundels over verkiezingen, onder meer over de operatie “verruiming” in 1949.

4. *Verslagboek van de Katholieke Vlaamse Landsbond, 1920-1925* (digitale kopie). Het biedt de neerslag van de bestuursorganen van de Landsbond en bevat o.a. de verslagen van het Dagelijks Bestuur, het Hoofdbestuur en de Algemene Vergadering, naast de werkings- en congresverslagen.

Belangwekkende informatie in verband met de interne verhoudingen en evolutie van de Belgische katholieke partij in de negentiende eeuw vindt de onderzoeker eveneens in de *Vaticaanse archieven* (Nuntiatuur, Staatssecretariaat, Congregatie voor de Buitengewone Kerkelijke Aangelegenheden). Door KADOC werden hiervan regestenlijsten gemaakt (pontificaten Leo XIII, Pius X, Benedictus XV en Pius XI). De belangrijkste bundels werden gemicrofilmd en/of gedigitaliseerd en zijn consulteerbaar in KADOC (www.vaticana.be). De titels van de regestenlijsten worden vermeld in het hoofdstuk over de katholieke Kerk in dit boek.

3.3.2. *CVP / PSC en erfgenamen*

In het Centre Permanent pour la Citoyenneté et la Participation (CPCP) te Brussel wordt het archief van de Parti Social Chrétien (PSC) bewaard. Zie hiervoor:

DUSTIN (F.-D.) *Inventaire du patrimoine archivistique du Parti social-chrétien. De la fondation du Parti social-chrétien (PSC) à l'émergence du centre démocrate Humaniste (cdH) (4 mai 1945 – 18 mai 2002)*. Z.p., z.j. (www.cpcp.be/Inventaire.pdf).

Het archief van de PSC wordt sinds 1988 door het Département des Archives van het CPCP gecentraliseerd en ontsloten. Het bevat enkele congres- en verkiezingsbundels van de unitaire CVP / PSC. Uit die jaren bleven bovendien (onvolledige) reeksen vergaderstukken van het Nationaal Comité en het CVP / PSC-Directorium bewaard. Het zwaartepunt van het archief ligt echter duidelijk na 1970. We vermelden vooral de nagenoeg volledige reeks vergaderstukken van het Comité Directeur van de PSC (1970-1995), de bundels met betrekking tot de voorzittersverkiezingen, de electorale campagnes, de “families” (onder meer Démocratie Chrétienne, CEPIC), de secessie van de Rassemblement Social-Chrétien de la Liberté (Saint-Rémy) en de (documentatie)dossiers over mandatarissen. Naast een tijdschriftencollectie bewaart het CPCP ook enkele andere archieven, bv. van de Jeunes Sociaux-Chrétiens (JPSC) (1964-2002), de Femmes-PSC (tot 2002), het CPCP zelf (1992-1998), het centre démocrate Humaniste (cdH) (2002-), het CEPES en de papieren van Pierre Scharff en Michèle Bribosia.

Alle andere hieronder vermelde archieven worden bewaard op KADOC. We beperken ons tot de belangrijkste bestanden.

NATIONAAL

1. *Christelijke Volkspartij / Parti Social Chrétien (CVP / PSC) en Christelijke Volkspartij (CVP), 1945-1972; 1970-2007.* Sinds het midden van de jaren 1980 werd door de CVP diverse malen archief gedeponereerd bij KADOC. Het erg omvangrijke partijarchief bevat de notulen en de werkdocumenten van de belangrijkste bestuursorganen van de partij, bijvoorbeeld het Nationaal Comité, het Bureau, de Partijraad en het Binnencomité van de unitaire CVP / PSC en het Dagelijks Bestuur, de Nationale Partijraad van de CVP. Van de diverse CVP-commissies en werkgroepen (afdeling 2) werden eveneens notulen, werkdocumenten en documentatie overgemaakt. Die zijn echter minder volledig. In verband met de werking van het partijsecretariaat, het beheer en de ledenadministratie vindt men zeer uitgebreide documentatie, dit vooral voor de jaren 1970 en 1980. Het partijarchief bevat dossiers betreffende vrijwel alle nationale manifestaties en partijcongressen van de CVP sinds de stichting. Ook over de kiescampagnes sinds 1954 is relatief veel materiaal bewaard gebleven. De documentatie die door het nationaal partijsecretariaat werd verzameld over de werking van de diverse CVP-arrondissementen en de onderlinge briefwisseling, is eveneens uitvoerig te noemen. Het archief bevat bovendien documentatie met betrekking tot de werking van de Bond voor CVP-Provincie- en Gemeenteraadsleden. Enkele bundels werpen een licht op de rol van de partij bij regeringsformaties en op haar binnenlandse en buitenlandse contacten.

2. *Centrum voor Politieke, Economische en Sociale Studies (CEPESS) van de CVP, 1945-2004.* Het archief van het Studie- en Documentatiecentrum (SDC), sedert 1960 Centrum voor Politieke, Economische en Sociale Studies (CEPESS) bevat in een eerste afdeling dossiers in verband met de nauwe samenwerking tussen partij en studiecentrum. Deze documenten sluiten aan bij, en overlappen deels met het secretariaatsarchief en vooral het archief van de voorzitters. Het gaat om notulen van en voorbereidende nota's voor diverse bestuursvergaderingen, voorbereidende documenten voor congressen, partijprogramma's, dossiers rond verkiezingen en regeringsonderhandelingen, politieke evaluatierapporten, rijke thematische dossiers. Een tweede zeer uitgebreide afdeling bevat de stukken van de 24 studiecommissies. Deze bundels bieden een voortreffelijk beeld van het voorbereidende denk- en studiewerk geleverd voor het beleid, de standpunten en de wetgevende initiatieven van de Belgische christendemocraten. Voorts bevat dit gedeelte archivalia betreffende de verschillende CEPESS-uitgaven, colloquia en studiedagen, documentatiemappen, contacten met andere studiecentra en verenigingen. Een derde en zeer belangrijke afdeling bevat dossiers over de internationale samenwerking van de christendemocraten. Die kwam op gang in het kader van de Nouvelles Equipes Internationales (NEI), een federatie van Europese christendemocratische partijen (1947). In 1965 werd de NEI opgedoopt tot Europese Unie van Christen-Democraten, waaruit later de EVP zou groeien. Ook van de Wereldunie, opgericht in 1961, zijn archivalia bewaard. Nieuwe overdrachten

hebben het archief van CEPES (en zijn Vlaamse opvolger CEDER) vervolledigd tot ca. 2004.

Zie ook:

Archief van CEPES m.b.t. Onderwijs (samengesteld door Frans Ingham en Jacques Plumart), 1960-1978.

3. *Jef Deschuyffeleerstichting / Instituut voor Politieke Vorming (IPOVO) / Dinamo, 1967-2001.* Dit archief bevat slechts enkele stukken uit de beginperiode. Ook de vergaderstukken van de beheersorganen zijn nog onvolledig maar het archief bevat wel de nagenoeg volledige briefwisseling (1973-1993) van de opeenvolgende IPOVO-directeurs Miet Smet, Luc Martens en Miet Deckers. Van de arrondissementele IPOVO-verbonden werden dossiers overgemaakt voor de jaren 1973-1984. De brede werking van IPOVO vindt zijn weerslag in tal van thematische dossiers. Die in verband met de vrouwenproblematiek en de vormingsactiviteiten voor lokale mandatarissen zijn ongetwijfeld de omvangrijkste. KADOC bewaart ook archivalia van Miet Smet in verband met IPOVO (voornamelijk jaren 1970).

Zie ook:

Filmarchief Instituut voor Politieke Vorming (IPOVO), jaren 1980-1990.

4. *CVP-vrouwenwerking, 1946-2004.* Dit bestand omvat twee afdelingen. De archivalia van Johanna Vertonghen (op microfilm), hoofd van het CVP-vrouwensecretariaat en de CVP-Vrouwenactie, bevatten onder meer jaar- en maandverslagen van de CVP-Vrouwenactie en documentatie met betrekking tot nationale en arrondissementele vergaderingen en (vormings)activiteiten van het CVP-Vrouwensecretariaat. In een tweede deel vindt de onderzoeker het archief van de CVP-werkgroep Vrouw en Maatschappij, opgericht in 1974. De bestuursdocumenten zijn vrijwel volledig, zeker voor de jaren 1980. De briefwisseling bleef slechts partieel bewaard. Interessant zijn de dossiers van de diverse (sub)commissies in Vrouw en Maatschappij.

5. *Christen-Democratische Omroepstichting (CDO), 1980-1995.* Dit bestand bevat vooral bundels in verband met televisie- en in minder mate radio-uitzendingen. Interessant zijn bovendien de dossiers van hoofdredacteur Guy Mateusen. Van de uitzendingen van de CDO bewaart KADOC ook een (nagenoeg volledige) collectie beeld- en klankbanden:

Beeldarchief van de Christen-Democratische Omroepstichting (CDO). 1974-1998.

6. *CVP-Jongeren, 1949-2004.* Dit archief is relatief weinig omvangrijk en coherent. Toch bevat het interessante reeksen bestuursdocumenten, dit vooral uit de jaren 1950-1970. De briefwisseling, de dossiers van congressen en studiedagen en de vergaderstukken van de diverse werkgroepen bleven slechts fragmentair bewaard. KADOC bewaart ook archivalia van Rita Mulier en Luc Huyse (1967-1974) en van Paul Maertens (1983-1988) in verband met de CVP-jongeren en archivalia met betrekking tot de werking van de CVP-Jongeren in Leuven.

7. *CD&V-Senaatsfractie, 1967-1999.* Het archief bestaat vooral uit briefwisseling, dossiers betreffende de "fractiedagen" en verslagen van het fractiebureau en de fractievergaderingen. Daarnaast zijn er tal van stukken, zoals nota's,

toespraken en verslagen, in verband met het parlementaire werk van de leden. Tot slot bevat het archief nog een hele reeks van thematische dossiers (o.a. over abortus en de staatshervorming).

8. *CD&V-Kamerfractie, 1982-2001*. Dit bestand belicht vooral de werkzaamheden van de fractieleden in de Kamercommissie voor de Landbouw en de Middenstand, de Kamercommissie voor het Bedrijfsleven en het Wetenschapsbeleid en de Kamercommissie voor de Infrastructuur, het Verkeer en de Overheidsbedrijven. Daarnaast bestaat het archief uit thematische dossiers, die voornamelijk handelen over de dioxinecrisis en ethische kwesties.

9. *CD&V-fractie in het Vlaams Parlement, 1970-2005*. Het merendeel van het archief bestaat uit de dossiers van de wetenschappelijke medewerkers, die de decreetgeving ondersteunen. Deze dossiers volgen ook vaak de weg van de besluitvorming in het Vlaamse Parlement. Ook diverse thematische dossiers en bundels betreffende de fractiedagen werden overgedragen.

10. *Audiovisuele collectie CVP / CD&V*

KADOC bewaart een rijke en zeer diverse collectie audiovisuele documenten aangaande de katholieke en christendemocratische partijen. De fotocollectie van CVP / CD&V brengt vijftig jaar politieke bedrijvigheid en kopstukken in beeld en overschrijdt ruim de partijgrenzen. We vermelden in het bijzonder de videoverzameling (1200 banden uit 1974-1998) van de Christen-Democratische Omroepstichting (CDO).

Aangaande de affichecollectie, zie o.m.:

DE NEEF (G.). *Repertorium van de verkiezingsaffiches uit de KADOC-collectie*. Leuven, 1996.

11. *Collectie interviews met CVP-prominenten, 1985-1988*. 42 interviews werden afgenomen in het kader van het project "Geschiedenis van de CVP" naar aanleiding van 40 jaar Christelijke Volkspartij. Het doel was getuigenissen te verzamelen van prominenten uit de CVP en andere personen die sleutelfuncties in de partij hebben bekleed.

12. *Vereniging van CVP-raadsleden, 1985-2004*. Het archief bevat de stukken van het Dagelijks Bestuur (1997-2002) naast (thematisch geordende) briefwisseling. Verder bevat het archief een reeks documentaire dossiers over de meeste lokale beleidsthema's.

13. *CD&V-Senioren, 1992-2006*. Het archief bevat de statuten en de stukken van het Algemeen Bestuur, het Bureau en de Colleges van regio- en commissievoorzitters van CVP / CD&V-Senioren. Daarnaast zijn dossiers aanwezig van werkgroepen en over bepaalde themavelden (bv. gelijke kansenbeleid, pensioenen, cultuur, ouderenparticipatie). Het archief biedt eveneens bundels over nationale en provinciale seniorencongressen en over studiedagen, naast de briefwisseling van het secretariaat.

14. *Dienst Communicatie van de CD&V, 1997-2004*. De dossiers betreffen vooral de externe contacten van deze dienst, de voorbereidingen van enkele CD&V-congressen en verkiezingscampagnes.

ARRONDISSEMENTEN EN LOKAAL

1. *Katholieke Partij / CVP arrondissement Antwerpen, 1890-1980.* Zie hoger.

2. *CVP arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde, 1974-1982.* Dit in omvang beperkte archief bevat statuten, lijsten van bestuursleden van plaatselijke afdelingen en wat losse nummers van arrondissementele en plaatselijke CVP-krantjes. Verder ook dossiers over het arrondissementeel congres van 1982, diverse nota's onder andere over de fusies van gemeenten en over de Nederlandstalige Cultuurcommissie in de hoofdstad, uitslagen van parlementsverkiezingen en documentatie, vooral van CVP-nationaal.

3. *CVP arrondissement Dendermonde, 1945.* Het archief bevat onder meer een homogene reeks van verslagen van nationale vergaderingen van arrondissementsvoorzitters en -secretarissen van 1945 tot 1953. Omdat deze documenten ontbreken in de nationale archieven, werden ze door KADOC gemicrofilmd. Het zijn de enige stukken uit het arrondissementele archief die op het KADOC kunnen worden geraadpleegd. Zie hiervoor:

VERSCHAEREN (J.). *Inventaris van het archief en documentatie van het CVP Arrondissement Dendermonde.* Brussel, 1996.

4. *CVP arrondissement Kortrijk, 1953-1994.* Het archief heeft betrekking op een vrij korte periode; alleen de boekhoudkundige documenten lopen over een wat langere tijd. Behalve de arrondissementele bestuursvergaderingen, dossiers over nationale en arrondissementele congressen, politieke vorming, CVP-Jongeren, enz., bevat dit archief ook tal van thematische dossiers over nationale en regionale aangelegenheden. Een aanzienlijke aanvulling in 1998 bevatte uitgebreide verkiezingsdossiers (vanaf de jaren 1970), nagenoeg volledige notulen en werkdocumenten van de bestuursorganen en tal van dossiers afkomstig van oud-voorzitter Marc Benoit.

5. *CVP arrondissement Leuven, 1976-1985.* Briefwisseling, stukken in verband met de bestuursorganen en ledenlijsten.

6. *CVP Limburg, 1955-1996.* Bevat losse bescheiden over gemeenteraads- en parlementsverkiezingen (1961-1971), de polls (1955-1961) en de regionale, provinciale en nationale CVP-congressen en de CVP-Jongerenwerking in Limburg.

7. *CVP arrondissement Mechelen, 1949-1985.* Dossiers ouder dan 1970 zijn zeldzaam. Het gaat voornamelijk om archivalia over de verkiezingen van 1949 en 1950 en de volksraadpleging van 12 maart 1950.

8. *CVP / CD&V arrondissement Veurne-Diksmuide-Ieper-Oostende, 1945-2000.* Voor een beperkte periode zijn er ledenlijsten, omzendbrieven, documenten met betrekking tot arrondissementele bestuursorganen, afdelingswerking, contacten met het Nationaal Secretariaat en dossiers over de CVP-Jongeren. Zie ook:

Archief van de CVP arrondissement Oostende-Veurne-Diksmuide, 1964-1974.

9. *CVP arrondissement Oudenaarde, 1945-1970.* Het archief van dit arrondissement gaat terug tot de stichting en weerspiegelt het gehele activiteitenpatroon. Vooral voor de jaren 1950 en 1960 zijn er dossiers voorhanden in verband met

de ledenadministratie, de bestuursorganen, het financiële beheer, de verkiezingen, de arrondissementele en nationale congressen, contacten met CVP-nationaal, de afdelingswerking en het dienstbetoon.

10. *CVP arrondissement Roeselare en Tielt, 1938-1994*. Het betreft een omvangrijk en vrij volledig arrondissementeel CVP-archief met uitgebreide dossiers over de werking van de bestuursorganen, de verkiezingen (Europees, nationaal, gemeenteraad), de plaatselijke afdelingen, de financiële en administratieve organisatie en het CVP-programma. Thema's als de schoolstrijd, het huisvestingsbeleid, het cultuurbeleid, de economische en regionale expansie komen eveneens ruim aan bod. Enkele stukken betreffen de Katholieke Vlaamsche Volkspartij in Roeselare-Tielt (1938-1940). Een aanvulling in 1998 bevatte de centrale vergaderstukken en afdelingsdossiers voor de jaren 1990-1994.

11. *CVP arrondissement Sint-Niklaas, 1938-1988*. Het archief van het CVP-arrondissement Sint-Niklaas bevat naast documenten van administratieve aard (onder meer ledenlijsten van plaatselijke afdelingen) dossiers in verband met de organisatie en het bestuur van het CVP-arrondissement (onder meer vergaderingen van bestuursorganen, congressen, samenstelling van en contacten met plaatselijke CVP-besturen), de Bond van CVP-mandatarissen, de vrouwenwerking, de CVP-Jongeren, kadervorming en doctrine, verkiezingen, het partijprogramma, de financiën, enzovoort.

12. *CVP arrondissement Turnhout, 1929-1994*. Het archief bevat interessante verkiezingsdossiers en bundels met betrekking tot de werking van het Comité voor Vrijheid en Democratie. Naast de notulen en werkdocumenten van de arrondissementele bestuursorganen moeten ook de afdelingsdossiers en de bundels met betrekking tot de arrondissementele werking van de CVP-Jongeren en Vrouw en Maatschappij worden vermeld.

13. *CVP arrondissement Gent-Eeklo, 1976-1993*. Dit eerder onvolledige archief beslaat slechts de meer recente decennia. Het bevat in de eerste plaats stukken betreffende de bestuursverkiezingen en verkiezingsdossiers. Zie ook:

Archief van de Werkgroep Senioren CVP-arrondissement Gent-Eeklo, 1986-1996.

14. *CD&V Leopoldsburg, 1982-2005*.

15. *CVP-Jongeren afdeling Leuven, jaren 1970*.

3.4. Publicaties

3.4.1. Tijdschriften

3.4.1.1. Katholieke partij / Katholieke Unie / Katholiek Blok

Le Catholique. Journal hebdomadaire. Gent, 1910-1911.

Le Conservateur (Brabant Wallon). Brussel, (1890)-(1894).

Tijdschrift van het Verbond der Katholieke Vereenigingen en Kringen van België / Bulletin de la Fédération des Associations et des Cercles Catholiques de Belgique. Brussel, 1924.

- Nota's en bescheiden / Notes et documents (Verbond van Katholieke Verenigingen en Kringen)*. Brussel, 1928-1936.
- Bulletin officiel de la Fédération des Associations et Cercles Catholiques / Officieel bulletin van het Verbond van Katholieke Vereenigingen en Kringen*. Brussel, (1937)-1940.
- Rechts. Orgaan der Vlaamsche afdeeling van het Verbond der Katholieke Vereenigingen en Kringen*. Brussel, 1938-1939.
- De Gids der Katholieke Gemeenteraadsleden in Vlaamsch België*. Brussel, 1925-1940.
- De Katholieke Unie van België / L'Union Catholique Belge*. Brussel, 1934-(1936).
- Bestuursblad der Katholieke Vlaamsche Volkspartij*. Brussel, 1937-1940.
- Veroveren*. Brussel, 1939 (KVV).
- Vie politique. Organe catholique d'étude politique*. Brussel, 1939-1940.
- L'Esprit nouveau. Organe mensuel de la Centrale Politique de Jeunesse*. Brussel, 1931-1936.
- Vlan. Toute la vie politique*. Brussel, 1933-1934.
- Elckerlyc. Het weekblad voor ieder*. Antwerpen, 1935-1940.
- Front. Kampblad van Jeugdfront. Maandschrift*. Brussel, 1938-(1939).

3.4.1.2. CVP / PSC

- Action PSC. Bulletin (Cahier) des dirigeants du PSC*. Brussel, 1963-1982.
- Ampersand (Antwerpen, -Brabant, -Limburg, -Oost-Vlaanderen, -West-Vlaanderen)*. 2001-.
- Beweging. Richtlijnen aan de plaatselijke afdelingen*. Brussel, 1971-1972.
- Bulletin d'information Parti Social Chrétien*. Brussel, 1945-1951.
- Chronique de politique intérieure*. Brussel, 1957-1960.
- CVP Ombud*. Brussel, (1976)-(1978).
- CVP Persbrief. Maandelijks tijdschrift*. Brussel, 1985.
- De Gazet van Dworp. Kaderblad voor propagandisten*. Dworp, 1956-1956.
- De Stem van het volk*. Brussel, 1947-1970.
- Démocratie d'abord. Organe du Parti Social Chrétien*. Brussel, 1945-(1946).
- Democratische studiebladen. Tweemaandelijks tijdschrift*. Brussel, 1947-(1948).
- Directives aux arrondissements*. Brussel, (1952)-(1954).
- Directives aux sections locales*. Brussel, (1949)-(1957).
- Documentaire fiches uitgegeven door het Nationaal Secretariaat van de Christelijke Volkspartij*. Brussel, 1968-1970.
- Documenten. Veertiendaagsch tijdschrift ten behoeve der besturen en studiekringen van de Christelijke Volkspartij*. Brussel, 1945-(1946).
- Euro-Nieuws*. Brussel, 1985-(1996).
- Fiches documentaires PSC*. Brussel, 1968-1970.
- Het Westen. Weekblad der democratische elites*. Brussel, 1945-1946.
- ICDT. Internationale tijdingen. Mededelingen over de internationale betrekkingen van de CVP*. Brussel, 1995.
- Infor-sections*. Brussel, 1979-1996.
- Informations (PSC)*. Brussel, 1953-1963.
- Inforpol CVP. Dagelijks politiek informatiebulletin medegedeeld door de Christelijke Volkspartij*. Brussel, 1965-1968; 1971-1972.

- Inforpol PSC. Bulletin (quotidien) d'information politique communiqué par la Présidence du Parti Social Chrétien.* Brussel, 1965-1968; 1971-1972.
- Info-Zeg.* Brussel, 1978.
- Jet Gazet.* (Gent, Leuven, Limburg, Turnhout,...), 1981.
- Keerpunt. Een forum voor Christen Democraten (Antwerpen, -Brabant, -Limburg, -Oost-Vlaanderen, -West-Vlaanderen).* 1994-2001.
- Le PSC en direct.* Brussel, 1996-2001.
- Lettre à chacun.* Brussel, 1973-1981.
- L'Oranger.* Brussel, 1996-2001.
- NEI koerier. Contactschrift van het Belgisch Centrum van de Nouvelles Equipes Internationales.* Brussel, (1955)-(1956).
- Onder ons gezegd.* Brussel, 1985-(1986).
- Onderons. Maandelijks kaderblad van de CVP-afdelingen.* Brussel, 1979-1980.
- Relance.* Brussel, 1963.
- Richtlijnen aan de arrondissementen.* Brussel, 1952-(1954).
- Richtlijnen van de CVP aan de plaatselijke afdelingen.* Brussel, 1949-1970.
- Richtlijnen van de CVP.* Brussel, 1948-1970.
- Tele-Zeg (IPOVO).* Brussel, 1973-(1985).
- Temps nouveaux. Hebdomadaire du Parti Social-Chrétien.* Brussel, 1947-1965.
- Temps nouveaux.* Brussel, 1982-1995.
- Ter inlichting (CVP).* Brussel, 1953-(1963).
- Volkspartij, leer en leven der CVP.* Brussel, 1946-1951.
- Weerklank. Een forum voor christen-democraten.* Brussel, 1994.
- Zeg Dossier.* Brussel, 1989-(1990).
- Zeg Kaders. Driemaandelijks tijdschrift / Kaderblad van de Vlaamse christen-democraten.* Brussel, 1983-1995.
- Zeg Onderons. Maandelijks kaderblad voor de CVP-afdelingen.* Brussel, 1980-1981.
- Zeg. Maandblad van de CVP / Veertiendaags blad van de CVP / Weekblad van de CVP / Vlaams kristendemocratisch weekblad (Antwerpen-Brabant-Limburg-Oost-Vlaanderen-West-Vlaanderen).* Brussel, 1972-1993.

De websites van de huidige christendemocratische partijen zijn www.cdenv.be en www.lecdh.be.

3.4.1.3. CEPES

- Algemene bibliografische nota / Notice bibliographique générale.* Brussel, 1947-1962.
- Algemene nota over wetgeving / Notice législative générale.* Brussel, 1947-1962.
- CEPES. Dossiers (Franstalige editie).* Brussel, (1991)-(2000).
- CEPES. Dossiers (Nederlandstalige editie).* Brussel, (1987)-(2000).
- CEPES. Jaarverslag / Rapport annuel.* Brussel, 1989-1999.
- CEPES-Bladen / Cahiers CEPES.* Brussel, 1962-1989/1994.
- CEPES-Documenten / Documents CEPES.* Brussel, 1962-1984.
- Cepes-kronieken.* Brussel, 1957-2002.
- De Binnenlandse politiek / Chronique de politique intérieure.* Brussel, 1957-1960.
- De Financiële toestand / La Chronique (Situation) financière.* Brussel, 1951-1977/2000.

De Internationale toestand / La Situation internationale. Brussel, 1957-2001.
De Sociale toestand / La Situation sociale. Brussel, 1951-2001.
Economische Kroniek / La Situation économique en Belgique. Brussel, 1951-2001.
Ephemeriden / Ephémérides. Brussel, 1960-1977/1992.
La Revue politique. Nouvelle série. Brussel, 1985-1994.
La Vie politique en Belgique. Brussel, 1961-2001.
Nieuw Tijdschrift voor Politiek. Brussel, 1985-.
Ter Inlichting (CEPESS). Brussel, 1951-(1963).
Tijdschrift voor Politiek. La Revue politique. Brussel, 1951-1961.

3.4.1.4. Fracties

Binnenskamers. Nieuwsbrief van de CVP-Kamerfractie. Brussel, 1991-1994.
Het oranje senaatswerk. Parlementair verslag. Brussel, (2003-).
Halfrond. Driemaandelijks tijdschrift van de CVP-fractie in de Senaat. Brussel, 1997-.
Maastricht. Informatieblad uitgegeven door de Fractie van de Europese Volkspartij in het Europees parlement. Brussel, 1993.
Vlaamse raadsels. Brussel, 1993- (CVP-fractie in de Vlaamse Raad).
De Sociale Shaker. Een cocktail van berichten over sociale zaken en werkgelegenheid (CD&V-Kamerfractie). Brussel, 2000-.
De Rekenkamer. Sociaal-economische nieuwsbrief van de CVP-Kamerfractie. Brussel, 1996-1999.

3.4.1.5. Jongeren en studenten

Denk mee krant. Brussel, 1995-(1997).
Dialoog. Tijdschrift van CDS Nationaal, 2003-.
Egel. Jonge kristendemokraten voor Europa. Driemaandelijks tijdschrift. Oostende, 1986.
Info CVP-Jongeren. Brussel, 1983-1983(?).
JongCD&V-Nieuwsbrief. Brussel, 2002-.
JongCD&V-Persberichten. Brussel, 2003-.
Kontakt (CVP-Jongeren Brussel-Halle-Vilvoorde). Brussel, 1975-(1988).
L'Action J. Brussel, 1981-.
L'Enjeu. Brussel, 1976-.
Minidialoog. Brussel, 2003-2005 (CDS).
Nationale nieuwsbrief van de CVP-Jongeren. Brussel, 1967-(1968).
Nieuwsbrief van de CVP-Jongeren. Brussel, 1961-1967.
Radikaal. Maandblad voor de CVP-jongeren / 14-daags blad voor politieke vernieuwing. Een blad voor JongCD&V. Brussel, 1969- (online 2001-).
Renouveau. Brussel, 1963-1974.
Spectrum. Nationale uitgave van de Christen Democratische Studenten / Spectrum van de Christen Democratische Studenten / Politiek studentenblad. Brussel, 1992-(2000).
Spil. Vormings- en informatieblad van de CVP-JO. Brussel, 1986-1987(?).
Studentenstekel. Maandblad. CVP-Jongeren studentenploegen. Antwerpen, 1976-(1977).

Studententribune. Tijdschrift van de Christendemocratische Studenten. Leuven, 1967-.

Tijdschrift der Jongeren. Brussel-Sint-Niklaas-Antwerpen, 1954-1980.

3.4.1.6. Vrouwen

Express. Informatieblad van Vrouw en Maatschappij. Brussel, 1990-(1993).

Niet zonder ons. Tweemaandelijks informatieblad CVP Werkgroep Vrouw en Maatschappij. Brussel, 1980-(2000).

Niet zonder ons nieuwsbrief. Nieuwsbrief voor de leden van de CVP-Werkgroep Vrouw & Maatschappij bij het ledenblad "Niet zonder ons". Brussel, 1995-1999.

Vrouwen vandaag. Brussel, 1994.

CVP / CD&V-Werkgroep Vrouw en Maatschappij. Jaarverslag. Brussel, 1994-.

Stroomlijn. Brussel, 2003-.

3.4.1.7. Andere

Actie voor ontwikkeling. Driemaandelijks tijdschrift. Brussel, 1987-1991 (ACT).

Bulletin du MIC. Brussel, 1962-.

Demain. Brussel, 1958 (MIC).

Gemeente (en) provincie. Tweemaandelijks(ch) tijdschrift van den Bond der CVP gemeenteraadsleden / Bond voor CVP-Provincie-, Gemeenteraads- en COO-leden. Brussel, 1947-1993.

Province et commune. Organe de la Fédération des Conseillers Communaux du PSC. Brussel, 1952-1969.

Telegram. Gemeente & provincie. Maandblad van de Vereniging voor (van) CVP-raadsleden. Brussel, 1984-1995.

Service. Maandelijks tijdschrift van de christen-demokratische omroep. Brussel, 1981-1982.

Solidarités nouvelles. Brussel, 1976-1982 (CEPIC).

IPOVO's Nieuwsbrief. Brussel, (1987)-1988.

3.4.2. Congresdocumenten

DEFOURNY (M.). *Les congrès catholiques en Belgique.* Leuven, 1908.

Uitgegeven congresdocumenten en/of verslagen (collectie in KADOC):

Assemblée Générale des Catholiques en Belgique. Mechelen, 1863, 1864, 1867, 1891.

Union Catholique de Belgique (1865, 1870).

Fédération des Cercles Catholiques (1869-1871, 1875, 1878).

Fédération des Cercles Catholiques et des Associations Conservatrices (1879-1881, 1883, 1892).

Fédération des Cercles Catholiques et des Associations Catholiques et Constitutionnelles (1894, 1897).

Fédération des Sociétés Ouvrières Catholiques Belges (1873, 1876-1877).

Unie voor het Herstel der Grieven / Union Nationale pour le Redressement des Griefs (1884, 1886, 1887).

Congrès des oeuvres Sociales à Liège (1886, 1887, 1890).

Fédération des Cercles Catholiques, des Associations Catholiques et Constitutionnelles et des Associations Ouvrières (1902, 1905, 1909, 1912, 1913, 1914).

Fédération des Associations et Cercles Catholiques (1919-1922, 1924, 1926-1935, 1937-1938).

Katholiek Verbond van België (1922).

Blok der Katholieken (1937, 1938, 1938).

CVP / PSC: congressen (1945-1968).

CVP / PSC: studiedagen (1964, 1966, 1967).

CVP / CD&V: congressen en studiedagen (1969-).

CVP: open partijdagen (1972, 1974, 1975, 1978, 1985).

PSC / CDH: congressen (1969-).

CVP-Jongeren/JongCD&V: congressen (1972-).

In het IPOVO-blad *Tele-Zeg* werden vaak congresdocumenten opgenomen.

3.5. *Bronnenpublicaties*

GERARD (E.). *Documenten over de katholieke partijorganisatie in België, op. cit.*

Gebaseerd op archiefbescheiden van privépersonen en van documenten van het ACV, ACW, de Boerenbond en NCMV-Brugge.